

Державна служба статистики України

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказ Державної служби
статистики України
23.08.2019 № 285

Зі змінами, затвердженими
наказом Державної служби
статистики України
25.05.2022 № 101

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЛОЖЕННЯ
З ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО СТАТИСТИЧНОГО
СПОСТЕРЕЖЕННЯ
ЗА ЗМІНАМИ ЦІН ВИРОБНИКІВ ПОСЛУГ**

Державна служба статистики України

Відповідальний за випуск – директор департаменту статистики цін
Калабуха О. С.

Методологічні положення з організації державного статистичного спостереження за змінами цін виробників послуг (далі – Методологічні положення) описують основні положення та методи, які використовуються при проведенні державного статистичного спостереження із зазначеного питання.

Методологічні положення підготували працівники департаменту статистики цін:

- Шкурська І. Є. – заступник директора департаменту статистики цін -
начальник відділу статистики цін виробників послуг
Істратенко К. В. – начальник відділу статистики цін виробників
промислової продукції.

Методологічні положення схвалені Комісією з питань удосконалення методології та звітної документації Держстату (протокол від 30.11.2018 № 25), зі змінами, схваленими Комісією з питань удосконалення методології та звітної документації Державної служби статистики України (протокол від 13.05.2022 № КПУМ/12-22).

Державна служба статистики України

- адреса: вул. Шота Руставелі, 3, Київ, 01601
- телефон: (044) 284-31-32, 289-76-40
- факс: (044) 235-37-39
- електронна пошта: office@ukrstat.gov.ua
- вебсайт: www.ukrstat.gov.ua

Зміст

	Стор.
Передмова	4
Скорочення та умовні позначення	4
I. Загальні положення.....	5
II. Основні поняття та терміни	5
III. Методологічні та організаційні засади проведення державного статистичного спостереження	7
1. Мета та основні характеристики державного статистичного спостереження	7
2. Джерела інформації державного статистичного спостереження.....	8
3. Система показників державного статистичного спостереження.....	9
IV. Формування та актуалізація сукупностей одиниць і переліків респондентів державного статистичного спостереження	10
1. Формування сукупностей одиниць і переліків респондентів (підприємств) державного статистичного спостереження	10
2. Актуалізація сукупностей та переліків одиниць державного статистичного спостереження	11
V. Проведення державного статистичного спостереження та обробка даних.....	11
1. Методи проведення державного статистичного спостереження	11
2. Основні етапи обробки даних державного статистичного спостереження	12
VI. Забезпечення якості державного статистичного спостереження.....	15
VII. Забезпечення конфіденційності інформації державного статистичного спостереження	16
VIII. Поширення результатів державного статистичного спостереження	17
IX. Перегляд даних державного статистичного спостереження.....	17
X. Особливості проведення державного статистичного спостереження в умовах надзвичайних і непереборних обставин (зокрема, в умовах правового режиму воєнного стану в Україні).....	18
Список використаних джерел	20

Передмова

Методологічні положення розроблені з метою імплементації Регламенту Ради (ЄС) № 1165/98 від 19.05.1998 стосовно короткотермінової статистики в частині індексів цін виробників послуг і подальшого вдосконалення статистики цін виробників послуг.

Методологічні положення містять опис мети та основних характеристик, загальних принципів проведення спостереження, джерел та вимог щодо формування та актуалізації сукупності одиниць і переліку респондентів, отримання та поширення результатів, забезпечення конфіденційності статистичної інформації.

При підготовці Методологічних положень був використаний досвід Національного інституту статистики і економічних досліджень Франції у сфері статистичних спостережень за змінами цін виробників.

Методологічні положення призначені для використання працівниками органів державної статистики, а також можуть бути корисні для фахівців державних органів, органів місцевого самоврядування, інших зацікавлених користувачів.

Скорочення та умовні позначення

ДСС	–	державне статистичне спостереження;
ЄС	–	Європейський Союз;
ЩВП	–	індекс цін виробників послуг;
КВЕД	–	Класифікація видів економічної діяльності;
КАТОТТГ	–	Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад;
КІСЕ	–	Класифікація інституційних секторів економіки;
КЗЕП	–	Класифікація зовнішньоекономічних послуг;
КВВ	–	Класифікація видів вантажів;
ОНП	–	Основна номенклатура продукції;
<i>T</i>	–	рік формування сукупності одиниць державного статистичного спостереження;
ТОД	–	територіальні органи Держстату;
НКРЗІ	–	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації.

I. Загальні положення

1. Ці Методологічні положення визначають методи та правила проведення ДСС за змінами цін виробників послуг, використання і поширення його результатів.

2. Індекс цін виробників послуг характеризує зміни у часі рівнів цін, які відображають умови попиту та пропозиції на ринку послуг.

3. Методологічні положення ґрунтуються на нормах Господарського кодексу України [1], законів України "Про державну статистику" [2], "Про інформацію" [5], "Про доступ до публічної інформації" [3] та з урахуванням положень наказів Держстату:

від 17.08.2018 № 170 "Про затвердження Принципів діяльності органів державної статистики України" [14];

від 15.02.2017 № 41 "Про затвердження Методологічних положень щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики" [13].

4. Методологічні положення ураховують міжнародні стандарти побудови індексів цін, зокрема вимоги, викладені у документах Міжнародного валютного фонду "Керівництво щодо індексів цін виробників: теорія та практика" [17], Євростату-ОЕСР "Методологічне керівництво з розробки індексів цін виробників послуг" [18], а також вимоги Регламенту Ради (ЄС) № 1165/98 від 19.05.1998 стосовно короткотермінової статистики.

II. Основні поняття та терміни

Для цілей цих Методологічних положень терміни вживаються у значеннях, визначених у "Керівництві щодо індексів цін виробників: теорія та практика" [17], "Методологічному керівництві з розробки індексів цін виробників послуг" [18], "Практичних рекомендаціях щодо розрахунку індексів споживчих цін" [10], Глосарії до плану статистичного спостереження [8], а також у наведених нижче значеннях, які використовують органи державної статистики:

базова ціна – сума, яку виробник отримує від покупця, за одиницю послуг, що виробляються, за вирахуванням будь-яких податків на послуги, що підлягають сплаті, плюс будь-які субсидії, що підлягають отриманню виробником як наслідок його виробництва або продажу. Базова ціна включає будь-які відповідні знижки та доплати, які можуть застосовуватися до клієнтів. Вона виключає будь-які транспортні витрати, що виставляються окремо виробником;

відбір методом відсікання – відбір, суть якого полягає у відборі одиниць генеральної сукупності вище прийнятого граничного рівня;

відбір спрямований – відбір, заснований на обмеженні чи повному

унеможливленні випадковості у процесі відбору одиниць спостереження із сукупності генеральної;

відбір стратифікований – відбір, у якому генеральну сукупність розбивають на страти (типові групи одиниць) за будь-якою ознакою, а потім у кожній з них проводять систематичний або випадковий відбір; це спосіб формування вибірки з урахуванням структури генеральної сукупності, що передбачає її попередню структурування і незалежний відбір елементів у кожній складовій;

відсоткова плата і пов'язана з нею вартість – спосіб, за яким фактична ціна розраховується на основі даних про вартість послуги і процентної плати. Відсоткова плата може бути взята з прейскурантів, прайс-листів, оцінена або розрахована як середня з реальних транзакцій. Пов'язана вартість відноситься до вартості основного товару (або іншого продукту), до якого відноситься послуга;

виробник послуг – підприємство, основний вид економічної діяльності якого класифікується в межах секцій Н, І, J, L, М, N КВЕД;

індекс цін виробників послуг "бізнес для бізнесу" (індекс В to В) – індекс, що вимірює зміни цін на транзакції для послуг, що надаються національними виробниками національним підприємствам на економічній території країни (ринок В to В);

індекс цін виробників послуг "бізнес для споживача" (індекс В to С) – індекс, що вимірює зміни цін на транзакції для послуг, що надаються національними виробниками домашнім господарствам на економічній території країни (ринок В to С);

індекс цін виробників послуг "бізнес для експорту" (індекс В to Е) – індекс, що вимірює зміни цін на транзакції для послуг, що надаються національними виробниками на зовнішні ринки (ринок В to Е);

індекс цін виробників послуг "бізнес для всіх" (індекс В to All) – індекс, що вимірює зміни цін на транзакції для послуг, що надаються національними виробниками на всі ринки (ринок В to All);

порівнянна ціна – ціна на покупку/продаж певної послуги, зареєстрована у звітному і попередньому місяцях в одному і тому ж підприємстві;

послуга – результат економічної діяльності, відносно якого не можна встановити права власності. Послуги не підлягають продажу окремо від процесу їх виробництва. Момент завершення виробництва послуги збігається з моментом надання її споживачеві;

послуга-представник – сукупність послуг, які є однорідними за своїми споживчими властивостями та призначенням і мають однакові тенденції щодо зміни цін;

прейскурантна ціна – ціна, зазначена в прейскуранті, каталозі, інтернет-сайті виробника тощо. Зазвичай це загальна ціна без урахування всіх знижок, доплат або уступок, які можуть застосовуватися до реальної ціни покупки/продажу певної послуги;

специфікація – детальний перелік характеристик, які визначають певну

послугу;

страта – внутрішньооднорідна за певною ознакою частина одиниць сукупності;

тариф – перелік попередньо встановлених цін і умов для придбання певних послуг, який був зафіксований постачальником відповідно до характеристик споживачів або до рівня, структури та строків споживання;

ціна придбання послуги – вартість придбання послуги від постачальника, за винятком будь-яких податків і знижок;

ціна продажу послуги – вартість послуги для покупця без урахування будь-яких податків і транспортних витрат;

ціна реальної транзакції – ціна фактично оплаченої на ринку послуги, прийнята у формі квитанції або банківської виписки, яка може спостерігатися неодноразово.

III. Методологічні та організаційні засади проведення державного статистичного спостереження

1. Мета та основні характеристики державного статистичного спостереження

1. Метою проведення ДСС є формування інформації щодо індексів цін виробників послуг для інформаційного забезпечення моніторингу та аналізу цінових процесів в економіці, статистики національних рахунків та потреб користувачів.

2. ДСС охоплює підприємства, які здійснюють виробництво послуг, що надаються для проміжного, кінцевого споживання та експорту за видами економічної діяльності.

ДСС включає зміни цін на надання послуг для всіх інституційних секторів економіки, включаючи домашні господарства та інший світ.

3. ДСС проводиться шляхом збору даних безпосередньо від респондентів, використання даних інших ДСС, адміністративних даних, а також даних, отриманих із загальнодоступних джерел (у т. ч. з медіа- та інтернет-ресурсів).

У частині збору даних від респондентів ДСС має такі основні характеристики:

1) вид ДСС:

за ступенем охоплення одиниць: несущільне;

за часом реєстрації даних: поточне;

2) періодичність: квартальна;

3) організаційна форма ДСС: статистична звітність;

- 4) спосіб ДСС: документальний облік;
- 5) одиниця ДСС: підприємство;
- 6) респондент ДСС: юридична особа;
- 7) органи, які здійснюють ДСС: Держстат, ТОД;
- 8) статистичні класифікатори, що використовуються при проведенні ДСС: КВВ, КВЕД, КЗЕП, КІСЕ, КАТОТТГ, ОНП;
- 9) місце проведення ДСС: регіони України.

2. Джерела інформації державного статистичного спостереження

Джерелами інформації ДСС є:

дані за формою № 1-ціни (послуги) (квартальна) "Звіт про ціни виробників послуг";

дані ДСС "Таблиці "витрати-випуск" щодо балансу пропозиції та використання ресурсів, які використовуються для формування вагової структури;

дані ДСС "Структурні зміни в економіці України та її регіонів" щодо обсягів реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності – для формування сукупностей одиниць і переліків респондентів (підприємств) ДСС;

дані ДСС "Зовнішня торгівля послугами" щодо вартості експорту послуг – для формування вагової структури;

дані ДСС "Показники економічної діяльності підприємств сфери нефінансових послуг" щодо обсягів реалізованих послуг – для формування вагової структури;

дані ДСС "Зміни цін (тарифів) на споживчі товари (послуги)" щодо індексів споживчих цін на послуги – для формування інформації щодо індексів цін на послуги, що надаються домашнім господарствам (B to C);

адміністративні дані ПАТ "Укрзалізниця" щодо тарифів на вантажні перевезення залізничним транспортом, які отримуються в рамках Угоди про взаємообмін інформацією між Державною службою статистики та ПАТ "Укрзалізниця" – для розрахунків індексів цін на перевезення вантажів залізничним транспортом;

адміністративні дані НКРЗІ щодо характеристик споживачів фіксованого телефонного та мобільного зв'язку в розрізі операторів, які отримуються в рамках Угоди про взаємообмін інформацією між Державною службою статистики та НКРЗІ, – для розрахунків індексів цін на послуги зв'язку;

дані, отримані із загальнодоступних джерел (у т. ч. з медіа- та інтернет-ресурсів) щодо цін на окремі послуги, зокрема пошти та зв'язку, – для розрахунків відповідних індексів цін.

3. Система показників державного статистичного спостереження

1. Система показників ДСС уключає індекси цін виробників послуг за видами економічної діяльності, у т. ч. індекси B to B, B to C, B to E, B to All, які розраховуються:

за звітний квартал до попереднього кварталу;

за звітний квартал до IV кварталу попереднього року;

за звітний квартал до відповідного кварталу попереднього року;

за звітний період з початку року до відповідного періоду попереднього року.

Показники ДСС розраховуються на щоквартальній основі на державному рівні по Україні у цілому.

2. ЩВП розраховуються на основі даних про: ціни реальних транзакцій, прейскурантні ціни, виручку і обсяг продажів, ціни придбання та продажу, відсоткову плату і пов'язану з нею вартість, дані витрат. Вид даних про ціни для визначення індексу обирається в залежності від методів, які на практиці виробники послуг використовують для оцінки обсягів реалізованих послуг.

При проведенні ДСС застосовуються базові ціни. Спостерігаються зміни середніх цін за певний період.

3. ЩВП розраховуються на основі набору послуг-представників (далі - Набір). Набір формується на державному рівні не рідше ніж раз на п'ять років методом спрямованої вибірки з урахуванням обсягів реалізованих послуг підприємств та ринків призначення; здійснюється дослідження кожного підприємства із сукупності одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватись, стосовно асортименту послуг, що пропонуються для реалізації, механізмів ціноутворення, типів ринків та клієнтів, умов продажу та оплати; перевіряється інформація щодо контактів; встановлюється зв'язок з респондентами; пояснюється мета, порядок проведення та використання результатів спостереження.

Актуалізація Набору здійснюється на щорічній основі з урахуванням сукупності одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватись, у році $T+1$ в частині асортименту послуг, що пропонуються для реалізації, та обсягів реалізованих послуг.

4. На основі Набору формується перелік послуг для спостереження за змінами цін за такими критеріями:

послуга переважає за обсягами реалізованих послуг у загальному обсязі реалізованих послуг за класом КВЕД, характеризується постійними споживчими якостями і відображає динаміку цін цього виду послуг;

послуга освоєна, її реалізація планується на тривалий період;

реалізація послуги здійснюється постійним покупцем за однаковими умовами продажу;

якщо виробник послуг надає декілька видів послуг, рівноцінних за обсягами реалізованих послуг, спостереження проводиться за цінами на ці види послуг.

Кількість послуг, які відбираються по кожному виробнику послуг, залежить від асортименту, обсягів їх реалізації та може коливатися від 2 до 6:

Послуги відбираються так, щоб сумарний обсяг їх реалізації складав близько 50% від обсягів реалізованих послуг за класом КВЕД по Україні.

5. Спостереження за змінами цін виробників послуг проводиться на послуги однакової якості та з рівними умовами продажу в кожному періоді. Для цього за кожним видом відібраних для спостереження послуг зберігається інформація щодо специфікації послуги: одиниці вимірювання, умови реалізації та оплати, надання знижок, технічних параметрів, типу ринку, типу клієнта і т. ін.

IV. Формування та актуалізація сукупностей одиниць і переліків респондентів державного статистичного спостереження

1. Формування сукупностей одиниць і переліків респондентів (підприємств) державного статистичного спостереження

1. Формування генеральної сукупності одиниць, сукупності одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватись, і переліку респондентів ДСС здійснюється щорічно в грудні року T .

2. Формування генеральної сукупності одиниць, сукупності одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватись, і переліку респондентів ДСС здійснюється на державному рівні.

3. Формування генеральної сукупності одиниць здійснюється на основі сукупності одиниць ДСС за формою № 1-підприємництво (річна) "Структурне обстеження підприємства" за рік $T-1$ у частині одиниць, щодо яких отримано дані, та які є активними за даними РСО (у частині СРП) станом на 1 листопада року T і відповідають таким критеріям:

1) за основним видом економічної діяльності за КВЕД відносяться до кодів за секціями Н, І, J, L, М, N;

2) за обсягом реалізованої продукції (товарів та послуг) > 0 .

4. Сукупність одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватися, формується на основі генеральної сукупності одиниць ДСС із застосуванням методу відсікання.

Генеральна сукупність розподіляється на страти за видами економічної діяльності підприємств; відбір виробників послуг здійснюється за кожною стратою окремо.

На першому етапі здійснюється ранжування генеральної сукупності за показником "Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг)", у якій виробники послуг розміщуються від більшого до меншого значення, після чого розраховуються кумулятивна сума та кумулятивний відсоток для кожного виробника послуг.

На другому етапі за кожною стратою відбирається та частина виробників послуг, які покривають 60% кумулятивного відсотка загального обсягу реалізованих послуг у країні. При цьому сукупність одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватись за кожною стратою, не повинна перевищувати 50.

При формуванні сукупності одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватись, беруться до уваги події, що відбулися з ними протягом року T у частині демографічних змін та змін класифікаційних ознак.

Сформована сукупність одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватись, надалі поєднується з даними щодо сукупностей одиниць ДСС "Показники економічної діяльності підприємств сфери нефінансових послуг" за формою № 1-послуги (квартальна) "Звіт про обсяги реалізованих послуг" та ДСС "Зовнішня торгівля послугами" за формою № 9-ЗЕЗ (квартальна) "Звіт про експорт (імпорт) послуг" за рік $T-1$ у частині одиниць, щодо яких отримано дані.

5. На основі сукупності одиниць, яка безпосередньо буде досліджуватись, формується перелік респондентів за формою № 1-ціни (послуги) (квартальна), до якого включаються юридичні особи, яким відповідають одиниці, що наявні в сукупності одиниць ДСС.

2. Актуалізація сукупностей та переліків одиниць державного статистичного спостереження

Актуалізація сукупностей одиниць і переліків респондентів ДСС не здійснюється.

V. Проведення державного статистичного спостереження та обробка даних

1. Методи проведення державного статистичного спостереження

1. Засобами зв'язку в електронному форматі або безпосередньо респонденти інформуються про їхнє залучення до участі в ДСС.

Крім того, за допомогою спеціального сервісу для респондентів "Пошук за кодом ЄДРПОУ", який розміщено на офіційному вебсайті Держстату

(www.ukrstat.gov.ua), респондент має змогу за кодом ЄДРПОУ самостійно перевірити факт своєї участі в проведенні ДСС.

2. Дані за формою № 1-ціни (послуги) від респондентів можуть бути отримані на паперових носіях або в електронному вигляді засобами електронного зв'язку відповідно до затвердженого Порядку подання електронної звітності до органів державної статистики [15] у термін, визначений на бланку форми.

3. Після отримання даних здійснюється їх аналіз, уведення/завантаження до електронного середовища для подальшої обробки статистичної інформації.

2. Основні етапи обробки даних державного статистичного спостереження

1. Після отримання інформації за формою № 1-ціни (послуги) (квартальна) здійснюється виявлення причин невідповідей респондентів, проводиться логічний і арифметичний контроль і в разі виявлення помилок, після опрацювання з респондентами, коригування даних.

2. Вивірені дані інтегруються з адміністративними даними, даними ДСС "Зміни цін (тарифів) на споживчі товари (послуги)", даними, отриманими із загальнодоступних джерел (у т. ч. з медіа- та інтернет-ресурсів), здійснюється знеособлення даних відповідно до вимог щодо їх захисту, проводиться логічний і арифметичний контроль вхідного і вихідного масивів даних, їх коригування в разі виявлення помилок та розрахунки агрегатних даних, формування масивів даних, вихідних файлів, баз даних за результатами ДСС.

3. Якщо підприємство повністю припинило виробництво послуги, за якою проводиться спостереження, то здійснюється заміна на аналогічну послугу, що реалізується цим виробником.

4. Якщо у звітному кварталі не було реалізації послуги та/або виробництво послуги тимчасово призупинено, то на етапі обробки даних застосовуються такі методи:

1) перенесення цін. За цим методом ціна останньої реалізації послуги переноситься на звітний квартал (за умови стабільної цінової ситуації). Метод перенесення цін застосовується у випадках, якщо є підстави вважати, що ціна послуги залишилася незмінною і в подальшому реалізація буде відновлена за старими цінами;

2) імпутація цін. За цим методом ціна послуги, реалізація якої у звітному кварталі була відсутня, розраховується шляхом множення останньої ціни реалізації цієї послуги на індекс цін, розрахований на основі наявних цін послуг, що входять до складу відповідної послуги-представника. Імпутація цін

здійснюється з урахуванням припущення, що за наявності реалізації цієї послуги її ціна змінилася б так само, як у середньому змінились ціни послуг, що є у складі послуги-представника. При цьому імпутація цін здійснюється за умови, що кількість виробників послуг за послугою-представником становить не менше трьох.

5. Якщо складовий елемент тарифу зазнає змін відносно своєї специфікації або додається новий елемент, який не формує для споживача нову послугу, індекси цін розраховуються з використанням методу характеристик споживачів. Сутність методу полягає у тому, що зміна ціни розраховується за допомогою вагів, які відповідають структурі споживання, яка застосовувалася споживачами протягом року до відповідної зміни елементу тарифу [10].

6. Для розрахунків індексів цін формується вагова структура по Україні в цілому у розрізі ринків призначення (B to B, B to C, B to E, B to All): за видами діяльності, послугами-представниками.

Вагові коефіцієнти (w) для розрахунків індексів цін за послугами-представниками розраховуються на основі даних про обсяги реалізованих послуг, що відібрані у рамках цього ДСС (див. підпункт 4 пункту 3 цих Методологічних положень).

Для розрахунків індексів цін за видами економічної діяльності використовуються вагові коефіцієнти, розраховані на основі даних щодо обсягів реалізованих послуг (ДСС "Структурні зміни в економіці України та її регіонів").

Для розрахунків індексів цін у розрізі ринків призначення використовуються дані ДСС "Таблиці витрати-випуск" щодо витрат на проміжне споживання, споживання домогосподарств, експорт товарів і послуг, ДСС "Показники економічної діяльності підприємств сфери нефінансових послуг" щодо обсягів реалізованих послуг, ДСС "Зовнішня торгівля послугами" щодо вартості експорту послуг.

За вагу приймаються дані за рік $T-2$.

Перегляд вагової структури здійснюється щорічно. Перехід на нову вагову структуру та процедура перегляду відповідає міжнародним стандартам, що дозволяє розраховувати ІЦВП за різні періоди з використанням різних базисних років.

Через часовий лаг, пов'язаний зі збором і узагальненням даних обсягів реалізованих послуг, вагові коефіцієнти відносяться до періоду, що передує базисному періоду цін. За цих обставин вагові коефіцієнти приводяться у відповідність із базисним періодом цін шляхом їх множення на поправочні коефіцієнти, що відображають відносні зміни цін між базисним періодом вагової структури та базисним періодом цін. Оновлення з урахуванням змін цін застосовується на найнижчому рівні агрегування, де кожен ваговий коефіцієнт множиться на його відповідний індекс за період від базисного періоду вагових коефіцієнтів до базисного періоду цін. Отримані в результаті вагові

коефіцієнти, оновлені з урахуванням змін цін, нормалізуються, щоб у сумі мати одиницю [17].

За допомогою системи ваг здійснюється агрегація індивідуальних індексів до найвищого рівня.

Розрахунки ІЦВП за новою ваговою структурою починаються із I кварталу кожного року.

7. На основі отриманих у ході спостереження цін розраховуються індивідуальні індекси цін за послугами, агрегатні – за послугами-представниками, видами економічної діяльності (класами, групами, розділами, секціями), ринками B to B, B to C, B to E, B to All.

Індивідуальний індекс цін на кожну послугу розраховується за формулою:

$$i_t^{t-1} = \frac{\bar{P}_{j,t}}{\bar{P}_{j,t-1}} \times 100\%, \quad (1)$$

де i_t^{t-1} – індивідуальний індекс цін послуги звітного кварталу (t) до попереднього кварталу ($t-1$);

$\bar{P}_{j,t}$ – середня ціна послуги-представника (j) у звітному кварталі (t);

$\bar{P}_{j,t-1}$ – середня ціна послуги-представника (j) у попередньому кварталі ($t-1$).

Агрегатні індекси цін розраховуються за формулою типу Ласпейреса:

$$I_t^{t-1} = \sum [w_{j,0} \times \frac{i_{j,t/0}}{i_{j,t-1/0}}], \quad (2)$$

де I_t^{t-1} – агрегатний індекс цін звітного кварталу (t) порівняно з попереднім кварталом ($t-1$);

$w_{j,0}$ – вага послуги (j) у базисному періоді (0);

$i_{j,t/0}$ – індивідуальний індекс цін послуги (j) звітного кварталу (t) порівняно з базисним (0);

$i_{j,t-1/0}$ – індивідуальний індекс цін послуги (j) попереднього кварталу ($t-1$) порівняно з базисним (0).

8. Розрахунки ІЦВП проводяться до різних базисних періодів (див. підрозділ 3 розділу III цих Методологічних положень).

Для розрахунків індексів використовуються такі формули:

до IV кварталу попереднього року:

$$I_{t/0} = \frac{I_{t-1/0} \times I_{t/t-1}}{100}, \quad (3)$$

де $I_{t-1/0}$ – індекс цін попереднього кварталу до IV кварталу попереднього року;

до відповідного кварталу попереднього року:

$$I_{tT/0} = \frac{I_{0(T-1)/0(T-2)} \times I_{tT/0(T-1)}}{I_{t(T-1)/0(T-2)}}, \quad (4)$$

де T – звітний рік;

$T-1$ – попередній рік;

$T-2$ – рік, що передує попередньому;

$I_{0(T-1)/0(T-2)}$ – індекс цін IV кварталу попереднього року до IV кварталу року, що передує попередньому;

$I_{tT/0(T-1)}$ – індекс цін звітного кварталу поточного року до IV кварталу попереднього року;

$I_{t(T-1)/0(T-2)}$ – індекс цін відповідного кварталу попереднього року до IV кварталу року, що передує попередньому;

до відповідного періоду попереднього року:

$$I_{T/(T-1)} = \frac{\sum_1^n I_{tT/0(T-2)}}{\sum_1^n I_{t(T-1)/0(T-2)}} \times 100, \quad (5)$$

де n – кількість кварталів, що складає період;

$I_{tT/0(T-2)}$ – індекс цін кварталів поточного року до IV кварталу року, що передує попередньому;

$I_{t(T-1)/0(T-2)}$ – індекс цін відповідних кварталів попереднього року до IV кварталу року, що передує попередньому.

VI. Забезпечення якості державного статистичного спостереження

1. Для забезпечення якості даних, які отримуються шляхом збору інформації безпосередньо від респондентів, контролюється рівень надання

звітів респондентами, залученими до ДСС, та аналізуються причини їх ненадання.

Очікуваний рівень відповідей для ДСС становить 95%. Для його досягнення у разі відсутності звіту використовують метод безпосереднього контакту з респондентом для повторного нагадування та з'ясування причини неотримання звіту. У певних випадках, коли не можна отримати звіт, застосовуються методи компенсації даних на мікрорівні, описані у підпунктах 3,4 пункту 2, розділу V цих Методологічних положень.

2. Для забезпечення точності ЩВП на всіх стадіях його складання, від отримання первинних даних до його розрахунку, досліджуються будь-які незвичні зміни цін. Для зменшення помилки вибірки застосовується максимально можлива за наявних ресурсів вибірка цін виробників послуг.

3. Сезонні коригування показників не здійснюються.

4. З метою інформування користувачів складається стандартний звіт з якості ДСС, що містить загальну інформацію за критеріями якості Європейської статистичної системи (ЄСС) і яка не залежить від результатів державного статистичного спостереження за конкретний період, а визначена чинною методологією, процедурами обробки даних і методами вимірювання якості статистичних даних та процесів. Звіт розміщується на офіційному вебсайті Держстату й оновлюється в міру змін ключових метаданих ДСС (методології, процедур, процесів статистичного виробництва, класифікацій, основних статистичних показників тощо).

VII. Забезпечення конфіденційності інформації державного статистичного спостереження

1. Забезпечення статистичної конфіденційності у практиці проведення ДСС здійснюється відповідно до вимог законів України "Про державну статистику" [2], "Про інформацію" [5], "Про захист персональних даних" [4], "Про доступ до публічної інформації" [3], з урахуванням основних принципів і методів, визначених Методологічними положеннями щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики [13], міжнародних вимог до правил конфіденційності статистичної інформації.

2. Для дотримання встановлених законодавством гарантій забезпечення статистичної конфіденційності перед респондентами реалізуються такі заходи:

захист первинних даних, отриманих органами Держстату від респондентів у ході проведення ДСС, а також адміністративних даних та використання їх виключно для статистичних цілей;

надання статистичної інформації, отриманої за результатами ДСС, користувачам у зведеному знеособленому вигляді;

нерозповсюдження статистичної інформації, яка була отримана в ході проведення ДСС, якщо є загроза розкриття первинних даних.

3. При проведенні ДСС перевірка статистичної конфіденційності здійснюється для кожного показника. Загроза розкриття первинних даних установлюється на підставі правила порогового значення: якщо статистичні дані за визначеним показником розраховані на базі занадто малої кількості виробників послуг (щонайменше 3), агреговані статистичні дані не оприлюднюються.

4. Основними методами захисту розкриття первинних даних для агрегованих даних є неоприлюднення вразливого значення (первинне блокування) та блокування значень, за допомогою яких можна розрахувати вразливі значення, що були заблоковані на етапі первинного блокування (вторинне блокування).

VIII. Поширення результатів державного статистичного спостереження

1. Відповідно до Закону України "Про державну статистику" [2] статистична інформація, отримана за результатами ДСС, поширюється у зведеному знеособленому вигляді.

2. З метою забезпечення вільного та одночасного доступу користувачів узагальнена статистична інформація за результатами спостереження оприлюднюється на офіційному вебсайті Держстату (www.ukrstat.gov.ua) у відповідних статистичних продуктах (статистична інформація, статистичні публікації). Терміни оприлюднення, вихідні показники та їх розрізи (деталізація), а також статистичні продукти, які поширюються за результатами ДСС, визначаються планом державних статистичних спостережень на відповідний рік.

3. Інформацію за результатами ДСС Держстат також надає:
за запитом користувачів статистичної інформації у порядку та на умовах, визначених чинним законодавством;
за угодами про взаємообмін інформаційними ресурсами між Держстатом та іншими державними органами, установами, організаціями.

IX. Перегляд даних державного статистичного спостереження

Перегляд даних не здійснюється.

Х. Особливості проведення державного статистичного спостереження в умовах надзвичайних і непереборних обставин (зокрема, в умовах правового режиму воєнного стану в Україні)

1. Внаслідок дії положень підпункту 1 пункту 1 Закону України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни", яким передбачено, що фізичні особи, фізичні особи - підприємці, юридичні особи подають облікові, фінансові, бухгалтерські, розрахункові, аудиторські звіти та будь-які інші документи, подання яких вимагається відповідно до норм чинного законодавства в документальній та/або в електронній формі, протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану або стану війни за весь період неподання звітності чи обов'язку подати документи [4¹], отримання даних за цим ДСС, зокрема, статистичної звітності та адміністративних даних, наведених у підрозділі 2 розділу III цих Методологічних положень, у повному обсязі не є можливим.

2. У разі відсутності даних з усіх джерел, наведених у підрозділі 2 розділу III цих Методологічних положень, а також альтернативних, може не бути можливості здійснити оцінку показників, наведених у пункті 1 підрозділу 3 розділу III цих Методологічних положень.

3. У випадку отримання даних у неповному обсязі (менше, ніж 95%), та/або відсутності даних хоча б за одним із джерел, наведених у підрозділі 2 розділу III цих Методологічних положень, здійснюється оцінка показників, наведених у пункті 1 підрозділу 3 розділу III цих Методологічних положень (з урахуванням Методологічних основ здійснення оцінок основних статистичних показників у випадку відсутності даних унаслідок надзвичайних і непереборних обставин [9¹]).

4. Оцінка вищезазначених показників проводиться у цілому по Україні за видами економічної діяльності (розділ/група/клас за КВЕД).

За цим ДСС оцінка показників щодо індексів цін виробників послуг здійснюється шляхом застосування на мікрорівні статистичних методів, описаних у пункті 4 підрозділу 2 розділу V цих Методологічних положень, що дозволяють компенсувати відсутню інформацію.

5. Строки виконання окремих процесів статистичного виробництва повинні визначатися з урахуванням положень підпункту 1 пункту 1 Закону України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни" та зважаючи на необхідний органам державної статистики час для здійснення оцінки статистичних показників.

6. При оприлюдненні статистичної інформації щодо вищезазначених статистичних показників наводиться інформація щодо особливостей формування показника (повноти охоплення явища тощо) в умовах правового режиму воєнного стану.

7. У період дії воєнного стану або стану війни, а також протягом трьох місяців після його завершення статистична інформація може не поширюватися з огляду на відсутність звітів та будь-яких інших документів, подання яких вимагається відповідно до норм чинного законодавства, від респондентів відповідно до положень підпункту 1 пункту 1 Закону України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни". Про зазначене користувачам повідомляють додатково шляхом оприлюднення відповідного оголошення на офіційному вебсайті Держстату (www.ukrstat.gov.ua) та вебсайтах його територіальних органів (www.ukrstat.gov.ua/work/region.html), надання усних чи письмових роз'яснень, наведення пояснень (приміток) у статистичних продуктах тощо.

Директор департаменту
статистики цін Держстату

О. КАЛАБУХА

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 436-IV.
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Закон України "Про державну статистику" (зі змінами та доповненнями) від 17.09.1992 № 2615-XII.
URL: http://www.ukrstat.gov.ua/Zakon/ukr/stat_u.html.
3. Закон України "Про доступ до публічної інформації" (зі змінами та доповненнями) від 13.01.2011 № 2939-VI.
URL: http://www.ukrstat.gov.ua/publ_inf/npb/zakon.htm.
4. Закон України "Про захист персональних даних" від 01.06.2010 № 2297-VI.
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>.
- 4¹. Закон України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни" від 03 березня 2022 року № 2115-IX.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text>.
5. Закон України "Про інформацію" від 02.10.1992 № 2658-XII.
URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/Zakon/ukr/lawinform.html>.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 22.01.1996 № 118 "Про створення Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України".
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/118-96-p>.
7. Вибіркове спостереження: [Термінологічний словник] – К. : НТК статистичних досліджень, 2004.
8. Глосарій до плану статистичного спостереження, затверджений наказом Держкомстату від 29.12.2009 № 498.
URL: http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/glos.htm.
9. Державний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності. ДК 009:2010. – К. : Держспоживстандарт України, 2010.
URL: http://csrv2.ukrstat.gov.ua/klasf/nac_ks/op_dk009_2016.htm.
- 9¹. Методологічні основи здійснення оцінок основних статистичних показників у випадку відсутності даних унаслідок надзвичайних і непереборних обставин, затверджені наказом Держстату від 14 квітня 2014 року № 95 (зі змінами, затвердженими наказом Держстату від 21 квітня 2022 року № 66).

URL: http://www.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2022/66/66.pdf

10. ЄЕК ООН/ МОП/ МВФ/ ОЄСР/ Євростат/ Світовий банк/ Бюро національної статистики Сполученого Королівства. Практичні рекомендації щодо розрахунку індексів споживчих цін – Нью-Йорк і Женева, ООН, 2009.

11. Єріна А.М. Організація вибіркового обстеження: [Навчальний посібник] – К. : КНЕУ, 2004.

12. Концепція забезпечення статистичної конфіденційності, затверджена наказом Держстату від 28.07.2015 № 180.

URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

13. Наказ Держстату від 15.02.2017 № 41 "Про затвердження Методологічних положень щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики".

URL: http://csr2.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2017/41/41_2017.htm.

14. Наказ Держкомстату від 17.08.2018 № 170 "Про затвердження Принципів діяльності органів державної статистики".

URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

15. Порядок подання електронної звітності до органів державної статистики, затверджений наказом Держкомстату від 12.01.2011 № 3.

URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

16. Рекомендації щодо розрахунків індексів цін виробників послуг в Україні/ А. Галле, INSEE, 2017.

17. Producer Price Index manual: theory and practice// IMF, 2004.

URL: <http://www.imf.org/en/publications/manuals-guides/issues/2016/12/30/producer-price-index-manual-theory-and-practice-16966>.

18. Eurostat - OECD Methodological Guide for Developing Producer Price indices for Services: second edition – OECD/European Union, 2014.

URL: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/6485893/KS-04-14-661-EN-N.pdf/f8f5d9d6-50c4-4fa1-9322-c9c00a6377fd>.

19. "Etapas de calcul de Parape" (документ INSEE щодо проведення розрахунків ІЦВ у Франції).